

Kwaliteitskaart begrijpend lezen, instructie en didactiek

Kaart	Leraren
Verantwoordelijke	Taal-/leesspecialist – IB – Directie
Geëvalueerd	20-11-2025
Samenhangende documenten	Kwaliteitskaart aanbod en onderwijstijd per vak Kwaliteitskaart afnemen en invoeren (niet-)methodetoetsen Kwaliteitskaart EDI Kwaliteitskaart HGW
Domein	OP0 (Basisvaardigheden) OP2 (Zicht op ontwikkeling en begeleiding) OP3 (Pedagogisch-didactisch handelen) OR1 (Resultaten) SKA1 (Visie, ambities en doelen)

Inleiding

Het kunnen begrijpen van geschreven teksten is een voorwaarde voor het goed kunnen functioneren in onze geletterde maatschappij. Denk bijvoorbeeld aan het lezen van een brief van de overheid of het lezen van de bijsluiters van medicijnen. De basis voor deze vaardigheid wordt in het basisonderwijs gelegd.

Effectief leesonderwijs draait om het kunnen lezen én begrijpen van teksten. Technisch lezen, begrijpend lezen, woordenschat, leesplezier en literatuureducatie moeten in samenhang worden aangeboden. Op Kwintijn werken we om die reden in groep 4 tot en met groep 8 met de methode Atlantis. Atlantis biedt in een methode alle facetten van goed effectief leesonderwijs.

Doel

Het doel is dat leerlingen:

- ◆ Betekenis geven aan teksten en de inhoud kunnen verwoorden.
- ◆ Leesstrategieën bewust toepassen (voorspellen, samenvatten, visualiseren, afleiden, vragen stellen).
- ◆ Technisch lezen, woordenschat en wereldkennis integreren in hun tekstbegrip.
- ◆ Leesplezier ervaren en gemotiveerde, zelfstandige lezers worden.

Om de leerlingdoelen te realiseren zetten we in op een doorgaande lijn voor onze leerlingen door een uniforme werkwijze, zodat het le(e)saanbod herkenbaar is voor de kinderen en zij op deze manier optimaal kunnen profiteren van de aangeboden leerstof.

Aanpak

Er wordt gewerkt volgens de handleiding van de methode, waarin enkele accenten gelegd zijn voor Kwintijn, afgestemd op de leerlingpopulatie. Deze zijn onderstreept in deze kwaliteitskaart.

Er worden vijf lessen vanuit de methode Atlantis per week gegeven in de middenbouw. De bovenbouw geeft vier lessen per week. De lesduur is 30 tot 40 minuten.

Er is op drie momenten per week pre-teaching. Pre-teaching bestaat uit het voorbereiden van de tekst van de dag (inclusief bijbehorende woordenschat). Dit zorgt voor een dieper tekstbegrip bij de kinderen. Pre-teaching wordt geboden aan onder andere de risicolezers of waarvan uit observatie en toetsing blijkt dat ze behoefte hebben aan pre-teaching).

Verrijking wordt aangeboden met de plusboeken. Kinderen, die meer aankunnen, bieden we de mogelijkheid de B-tekst te lezen.

In de praktijk

Periodevoorbereiding

De leerkracht bereidt de periode voor, bij voorkeur samen met de vaste duo-leerkracht. Tijdens de voorbereiding worden teksten van Atlantis inhoudelijk verkend (scannen op tekstbegrip en achtergrondkennis), wordt bepaald welke voorkennis (en daarmee woordkennis) de leerlingen nodig hebben om goed te kunnen deelnemen aan de lessen en worden relevante vragen en verwerkingsmogelijkheden bij de teksten voorbereid.

Activiteiten van de leerkracht:

- ◆ Analyseert de methodehandleiding: bekijkt het nieuwe blok (thema, teksten, leesdoelen, woordenschat en strategieën).
- ◆ Stelt prioriteiten: kiest welke leesdoelen extra aandacht krijgen, op basis van de resultaten uit de vorige periode.
- ◆ Analyseert toets- en observatiegegevens: Welke leerlingen beheersen de strategieën voldoende?
- ◆ Bepaalt differentiatie. Wie heeft behoefte aan pre-teaching of extra ondersteuning? Wie heeft juist een verdiepend aanbod nodig?

Lesvoorbereiding

De leerkracht bereidt de instructie en verwerking voor, afgestemd op de samenstelling van de leerlinggroep(en). Aan het begin van de week vindt een weekopening plaats, waarin het onderwerp van de week wordt geïntroduceerd en achtergrondinformatie wordt gedeeld die de leerlingen helpt bij het begrijpen van de teksten.

Activiteiten van de leerkracht:

- ◆ Bestudeert het leesdoel van de les.
- ◆ Bereidt de schematische weergave van een leesstrategie voor.
- ◆ Selecteert de tekst: Op Kwintijn kiest de leerkracht of de A-tekst of B-tekst het beste aansluit op de leerbehoeften van de leerlingen.
- ◆ Plant de fasen van de les: Er wordt bij het introduceren van nieuwe leesmoeilijkheden en/of leesstrategieën gewerkt met het EDI-model. De leerkracht is zich bewust van het belang van modellen. Ook heeft de leerkracht aandacht voor de benodigde woordkennis in een tekst.
- ◆ Bepaalt vragen en interactievormen: open vragen, samen lezen, duo-opdrachten.
- ◆ Voorbereiding differentiatie.
- ◆ Zorgt voor visuele ondersteuning: bijv. een muurposter met leesstrategieën of het bouwen aan een woordmuur. Deze zijn altijd recent, ondersteunend en worden gemaakt als ze bijdragen aan het behalen van het leerdoel.

Lesuitvoering

- ◆ Activeert voorkennis: bespreekt het onderwerp, voorspelt samen wat er in de tekst zal staan.
- ◆ Modelleert de strategie.
- ◆ Stimuleert interactie: laat leerlingen onderling praten over de tekst (duo's of groepjes).
- ◆ Begeleidt en observeert: loopt rond, stelt verdiepende vragen en noteert observaties van leerlingen (wie past strategieën zelfstandig toe, wie heeft ondersteuning nodig).
- ◆ Differentieert actief.
- ◆ Reflecteert met de groep; aan het eind van de les bespreekt de leerkracht: Wat was het leesdoel? Hoe heb je dat aangepakt? Wat werkte goed/ wat was moeilijk?

Evaluatie

- ◆ Na de les:
 - ◆ Noteert observaties: wie beheerst de strategie, wie heeft extra hulp nodig?
 - ◆ Screent het leerlingenwerk op de aangeboden vaardigheden
 - ◆ Stelt korte vervolgacties op (bijv. extra oefening bij de verlengde instructie).
- ◆ Na het blok (toetsperiode):
 - ◆ Neemt de Atlantis-toets begrijpend lezen af. De informatie uit deze toetsen neemt de leerkracht weer mee in het nieuwe blok, dat bij voorkeur samen met de duo-collega wordt voorbereid.
- ◆ Reflecteert op eigen handelen: Hoe effectief was mijn modeling? Werd het leesdoel voor leerlingen duidelijk? Was de differentiatie passend?
- ◆ De taalspecialist kan geraadpleegd worden bij inhoudelijke vragen.

Aanvullende leesactiviteiten

De leerkracht heeft een voorleesboek dat aansluit op het thema. De leerkracht leest dagelijks voor. De inhoud van het boek wordt met de leerlingen uitgediept. Het accent ligt op het leren kennen van begrippen die ondersteunen om een boek beter te begrijpen (denk aan de hoofdpersoon, rode draad, thema's in het boek). Er wordt een actieve link gelegd naar de boeken die kinderen zelf lezen (tijdens het vrij lezen). Dit onderdeel noemen we leespromotie.

Toetsing: zie kwaliteitskaart toetsing

- ◆ Bloктоetsen Atlantis
- ◆ CITO LiB, begrijpend lezen
- ◆ CITO woordenschat 3 t/m 8

Informatie voor ouders/verzorgers

- ◆ Informatie over leesonderwijs d.m.v. schoolgids.
- ◆ Indien sprake van OPP en/of individueel handelingsplan worden dit vooraf besproken met ouders (en kind) en volgens afspraak geëvalueerd.
- ◆ Ouders/verzorgers krijgen in de oudergesprekken en via het rapport informatie over de resultaten van hun kind op dit domein.

Wat registreren in leerlingvolgsysteem?

- ◆ Resultaten van de bloктоetsen Atlantis worden ingevoerd in ParnasSys.
- ◆ Twee keer per jaar worden de resultaten van de LiB-toetsen ingevoerd.
- ◆ Individuele handelingsplannen en/of OPP's worden opgenomen in ParnasSys.